

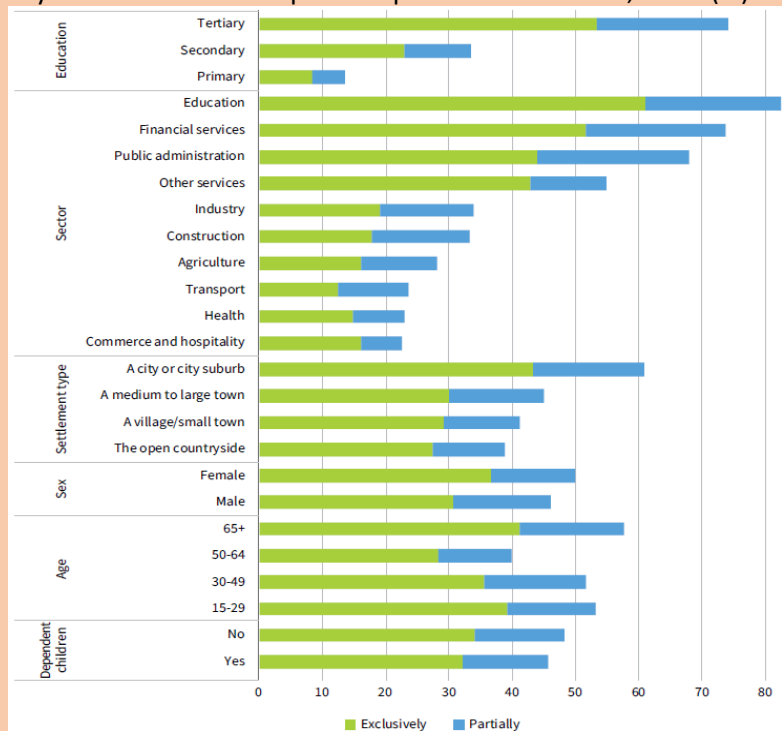

Telepraca i problem „Elektronizmu” podczas pandemii COVID-19: Dobre Praktyki z Francji

Telepraca- obecna sytuacja w Europie

Telepraca w Europie powoli stawała się coraz bardziej popularna (10 lat przed pandemią COVID-19). Według Eurostat, w 2019 roku tylko 5.4% pracowników pracowało zdalnie - te liczby pozostały niemal niezmiennie od 2009. Popularność telepracy i pracy zdalnej wzrosła nagle w dobie kryzysu spowodowanego pandemią Covid-19. Środki zdrowia publicznego i ciągłe lock-downy bardzo zachęcały do zmiany trybów pracy. Telepraca stała się zwyczajowym trybem pracy dla wielu pracowników, którzy wcześniej nie mieli podobnego doświadczenia lub korzystali z opcji pracy zdalnej sporadycznie. Według ankiety z 2020 roku przeprowadzonej przez Eurofound, przynajmniej jedna na trzy osoby ankietowane deklarowała pracę wyłącznie zdalną. W lipcu blisko połowa ankietowanych klasyfikujących się jako ‘pracownicy’ (48%), doświadczyła chociaż chwilowej pracy zdalnej z powodu pandemii, z czego ponad 1/3 (34%), zadeklarowała całkowitą pracę z domu. Poniższe dane ilustrują sytuację w Europie.

Wykres 1. Praca zdalna podczas pandemii COVID-19, EU 27(%)

Źródło: Eurofound, Living, Working and COVID 19, 2020

Telepraca we Francji

Francja dopuszcza 2 formy pracy zdalnej: (1) Regularna telepraca wiążąca się ze stałym grafikiem. (2) Okazjonalna telepraca, możliwa w szczególnych przypadkach (pandemia Covid- 19, itp.) (service public.fr, 2020).

Przed pandemią: 15.7% pracowników okazjonalnie pracowało w domu, a dla 7% była to główna forma pracy. Telepracę podejmowała głównie kadra kierownicza (61%), oraz osoby z branży IT i zawodów telekomunikacyjnych. Przed pandemią regularna praca zdalna była rzadkością nawet wśród kierowników (3%). Podczas pandemii, proces znacznie przyspieszył. Telepraca zapewniła pracownikom kontynuację pracy dając im jednocześnie poziom ochrony przed wirusem. (France attack, 2021).

Sytuacja obecna: Umowa ramowa dotycząca wdrożenia telepracy w trzech usługach publicznych podpisana 13 lipca 2021 r. określa warunki wdrażania telepracy w poszczególnych usługach administracyjnych. Opiera się na pewnych zasadach: wolontariat (pisemna prośba pracownika i pisemne upoważnienie od pracodawcy), połączenie pracy w biurze i telepracy (maksymalnie 3 dni w tygodniu dla pełnoetatowego pracownika, z wyjątkiem szczególnych sytuacji), wykorzystanie narzędzi cyfrowych i odwołanie trybu telepracy przez pracodawcę lub pracownika. Porozumienie ma na celu sprawniejsze wykorzystanie trybu telepracy przez wszystkich urzędników służby cywilnej poprzez uznanie tej praktyki za jeden ze sposobów organizacji (między innymi), celem realizacji misji służby publicznej. Umowa umożliwia (od 1 września 2021 r.), urzędnikom publicznym, na ich wnioski i za zgodą pracodawcy, telepracę 3 dni w tygodniu (maksymalnie), w pełnym wymiarze godzin.

Tabela 1. Miejsce pracy pracowników podczas pandemii COVID-19, EU27 (%)

Location of work during COVID pandemic	% of employees	Weekly hours worked	Note
Home only	33.7	38.9	
Variou: home, employer's premises and elsewhere	14.2	41.2	(of which 19.3 hours at home)
Employer's premises or other locations outside home only	52.1	40.4	
All employees	100.0	40.0	

Note: Weekly hours are capped at 100.

Źródło: Eurofound, Living, Working and COVID 19, 2020

Problem „Ilelektronizmu” we Francji

Telepraca wywiera presję na seniorów w średnim i starszym wieku (+55), którzy nie czują się komfortowo w pracy zdalnej. Bardziej widoczny okazał się „podział cyfrowy”, który odnosi się do dysproporcji w dostępie do technologii informacyjnych, a w szczególności do Internetu. Ilelektronizm tworzy przepaść między ludźmi, którzy dostosowują się do nowych praktyk związanych z technologią cyfrową, a tymi, którzy pozostają nimi niewzruszeni. Osoby dotknięte ilelektronizmem są dość reprezentatywne dla ludności francuskiej:

- Dwie trzecie z nich to osoby pracujące;
- Dotyczy kobiet i mężczyzn (ten sam zakres);
- Jedna trzecia z nich to osoby pomiędzy 50 a 64 rokiem życia, 21% to tzw. „cyfrowi tubylcy” (poniżej 35 roku życia);

Prawie 30% mieszka w dużych ośrodkach miejskich (co najmniej 100,000 mieszkańców – poza granicami aglomeracji Paryża), jedna czwarta mieszka w gminach wiejskich (France attack, 2021).

Brak umiejętności korzystania z mediów częściej występuje wśród seniorów. Według „Digital Barometer 2018”, 40% osób w wieku 70 lat (i ponad), nie używa Internetu (z biegiem czasu liczba ta maleje: w 2015 r. wyniosła 62%). Prawie połowę osób nie posiadających telefonu komórkowego stanowią emeryci. Liczba posiadaczy smartfona znacząco spada w grupie osób 60-69 lat, przy czym różnica między tą grupą wiekową a grupą 70+ pozostaje również znacząca (pourbienvieillir, 2020). Według badania INSEE 2019, jedna na dwie osoby w wieku 75 lat nie posiada dostępu do Internetu (53%), a tylko 2% osób w wieku 15–29 lat nie korzysta z tej usługi (Insee, 2019). Wiek nie powinien być jednak postrzegany jako czynnik, który może uzasadniać wykluczenie liczbowe. Czynniki często mają charakter psychologiczny i motywacyjny: brak pewności siebie, brak zainteresowania/ ciekawości, a nawet brak zaufania technologiom cyfrowym. Motywacja do szkoleń jest niska: zaledwie 11% osób niekorzystających z Internetu deklaruje chęć nauki (pourbienvieillir, 2020). Według instytutu badawczego CSA, istnieje podwójny „podział cyfrowy” wśród seniorów. Na poziomie narodowym istnieje podział ze względu na wyposażenie (21% osób starszych nadal nie ma w domu Internetu); oraz użytkowanie (zaledwie 54% wie, jak oglądać filmy w Internecie, tylko 43% korzysta z sieci społecznościowych) (seniors-numeriques, 2018).

Sytuacja nieznacznie zmieniła się podczas pandemii COVID19, która wpłynęła na częstsze korzystanie z Internetu i cyfrowej technologii. Barometr cyfrowy z 2021 r. wskazuje, że duża część francuskiej populacji regularnie korzysta z narzędzi cyfrowych. Potwierdza to liczba osób codziennie korzystających z Internetu (83% ankietowanych). Najstarsze grupy wiekowe również zwiększyły konsumpcję Internetu w sprawach administracyjnych: +13% wśród osób w wieku 60–69 lat i osób samotnych oraz +21% wśród osób w wieku 70 lat i starszych. Poza tym wzrósł udział w mediach społecznościowych, większość osób w wieku 60-69 lat jest teraz członkami sieci społecznościowych (Arcep, 2021).

Dobre Praktyki z Francji

Aby poradzić sobie ze skutkami pandemii, we Francji spontanicznie i masowo zmobilizowano narzędzia cyfrowe. Walcząc z cyfrowym wykluczeniem seniorów, tzw. Digital Pass (wprowadzony w 2019 r.), pozostaje nadal utrzymywany przez państwo. Celem przepustki cyfrowej jest zaspokojenie potrzeb szkoleniowych obywateli – osób fizycznych, pracowników, osób poszukujących pracy, stowarzyszeń. Poza tym program przepustek cyfrowych promuje integrację cyfrową poprzez ułatwienie dostępu do Internetu osobom, które napotykały trudności w technologii cyfrowej (Minister Gospodarki, Finansów i Odzyskiwania, 2019). W latach 2019-2020 państwo zmobilizowało 22 mln euro, wdrożono 2 mln cyfrowych przepustek, 400 000 osób otrzymało wsparcie w rozwijaniu ich umiejętności cyfrowych (Societe Numerique, 2020).

We Francji zaszły zmiany legislacyjne dotyczące edukacji cyfrowej. Senat przyjął niedawno (2021 r.) ustawę o walce z ilelektronizmem i o integracji cyfrowej. Senat stwierdza, że 14 milionów Francuzów jest dalekich od umiejętności cyfrowych, a 40% populacji nie czułoby się komfortowo wykonując procedury online. Ten ilelektronizm pogłębia podziały społeczne i pokoleniowe i staje się poważną przeszkodą w coraz bardziej cyfrowym społeczeństwie oraz w obliczu postępującej dematerializacji usług publicznych. Głównym celem projektu jest zapewnienie dostępu do umiejętności cyfrowych i technologii cyfrowych, a tym samym walka z wykluczeniem cyfrowym (Senat, 2021).

Izolacja podczas pandemii COVID-19 stworzyła pilną potrzebę dostępności do Internetu i nowoczesnych technologii. W związku z tym jedno z miast – ratusz Créteil - zainicjowało projekt [Dipbike](#). Jest to zabawny, trójkołowy pojazd, który bierze na pokład narzędzia małej nomadycznej fabryki cyfrowej (drukarka 3D, zestawy elektroniczne, wycinarka do winylu, maszyna cyfrowa, itp.), aby pomóc ludziom odkryć kreatywne i cyfrowe możliwości edukacyjne. Poza tym urząd miasta organizuje bezpłatne comiesięczne spotkania z osobami, które potrzebują dostępu do Internetu, pobrania i wydrukowania formularzy administracyjnych itp. Usługa ta jest szczególnie przydatna dla seniorów.

Oprócz administracji publicznej firmy dążą do promowania integracji i walki z analfabetyzmem cyfrowym. Huawei uruchomił projekt [DigiTruck](#). Oferuje szkolenia cyfrowe w kontenerze przekształconym w mobilną salę lekcyjną. DigiTruck posiada 20 stacji roboczych wyposażonych w tablety, lokalną sieć Wi-Fi, projektor i smartfony. Zaznajamia użytkowników z urządzeniami cyfrowymi, projektorami i narzędziami konferencyjnymi online.

Chociaż kryzys przyspieszył istniejące trendy i doprowadził do pojawienia się nowych perspektyw, poziom umiejętności cyfrowych we Francji pozostaje podobny do średniej europejskiej.

TeleGrow

Enhancing the Teleworking Digital Skills for the Middle aged employees

Co-funded by the
Erasmus+ Programme
of the European Union

